

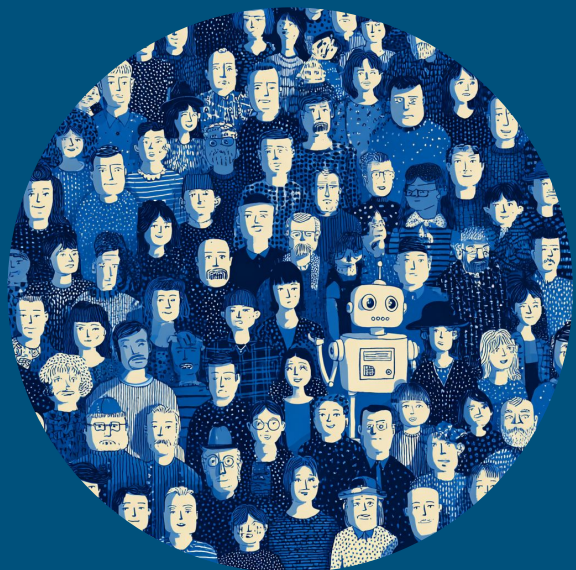
Mesterséges intelligencia (AI)

Útmutató a mindennapokhoz 60 év felett

Készítette: Munk Veronika

Ezekről szól a tananyag

1. Alapfogalmak

2. Csevegő robotok (csetbotok)

3. Az AI lehetséges felhasználási módjai 60 év felett

4. A mesterséges intelligencia kihívásai – Hogyan kerüljük el a csapdákat?

5. Hasznos, ingyenesen letölthető AI alkalmazások

Alapfogalmak

Alapfogalmak

Mi az a mesterséges intelligencia (AI – Artificial Intelligence)?

- Informatikai rendszerek, programok összefoglaló neve, amelyek képesek olyan feladatok elvégzésére, amelyekhez hagyományosan emberi intelligencia szükséges.
- Ezeket a programokat arra tanították, hogy az emberhez hasonlóan tanuljanak és feladatokat oldjanak meg.
- Olyan, mint egy szorgalmas diák: rengeteg információból tanul, de tudása arra épül, amire emberek megtanították. Segíthet, ugyanakkor hibázhat, és akár át is verhet bennünket.

Például hol találkozhatunk a mesterséges intelligenciával?

Amikor a képalkotó diagnosztika során leleteinket elemzik.

Amikor az okostelefon felismeri a hangunkat, és ha azt mondjuk: „Hívd fel Bélát!”, megteszi.

Amikor a Facebook vagy egy hírportál a közösségi médiában megmutatja, mi érdekelhet minket.

Amikor az autós navigáció (GPS) újra tervezi az útvonalat egy dugó miatt.

Amikor a bankunk figyelmeztet egy gyanús kártyahasználatra.

Amikor a YouTube vagy Netflix olyan filmeket ajánl, amelyeket már korábban néztünk.

Amikor egy okoseszköz (pl. okosóra) figyeli a szívritmust vagy a mozgást, és jelez, ha valami gond van.

Alapfogalmak

Generatív mesterséges intelligencia (Gen AI)

Olyan technológia, amely képes új tartalmakat (szöveget, képeket, zenét, videókat) létrehozni meglévő, betáplált adatokból.

Alapfogalmak

Nagy nyelvi modellek

Hatalmas mennyiségű szövegen betanított rendszerek, amelyek képesek felismerni a nyelvi mintákat, és ezért képesek értelmes válaszokat generálni.

Csetbotok

Mik azok a csevegő robotok?

💬 Nagy nyelvi modellekre épülő rendszerek, amelyek képesek az emberrel társalogni, és segítenek neki különféle feladatokban.

💬 Például, mint a szövegek fordítása, receptek megkeresése, információk megtalálása vagy elemzése.

Prompt vagy utasítás

A prompt egy szöveges utasítás, kérdés, amelyet egy csetbotnak (mint például a ChatGPT) adunk meg, hogy tegyen valamit.

Foglald össze ezt a cikket röviden!

Fordítsd magyarra az alábbi német nyelvű levelet!

Ezek a kedvenc könyveim, ajánlj hasonlóan izgalmas olvasmányokat!

Írd le a francia lecsó 19. századi receptjét!

Csetbotok

Népszerű csetbotok

ChatGPT

Copilot

Claude

Gemini

Csetbotok

Amit a csetbotok működéséről tudni kell 1.

- 01** A szövegekben talált statisztikai összefüggések alapján generálják a válaszokat, nem értik úgy a párbeszéd tartalmát, mint az ember.
- 02** Olyan adatokat használnak, amelyek valódiságát senki nem ellenőrzi.
- 03** A bevitt adatok tele lehetnek előítéletekkel / sztereotípiákkal, így a csetbotok pontatlan, torz vagy hamis válaszokat is generálhatnak a pontosak mellett.
- 04** Igyekeznek a "kedvünkben járni", azaz mindig válaszolnak nekünk, még akkor is, ha nem tudják a helyes választ.

Amit a csetbotok működéséről tudni kell 2.

- 05 Képesek "hallucinálni" – meggyőzően hangzó, de teljesen hamis információkat generálni, állítani.
- 06 Kérdéses ezekben a rendszerekben a szerzői jogok és a magánszféra tiszteletben tartása.
- 07 Tanul a beszélgetéseinkből, ezért ne adjunk meg nekik érzékeny adatokat.
- 08 Mint minden hasznos eszköz, ez is használható jóra és rosszra is.

Jó tudni, hogy...

- 01** A mesterséges intelligencia hibázik, és ellenőrzésre szorul, de gyors és sokoldalú asszisztens.
- 02** A csetbotoknak világos és részletes utasításokra van szükségük, kicsit olyanok, mint a jó képességű gyakornokok a munkahelyen.
- 03** A mesterséges intelligencia használata (kis túlzással) elkerülhetetlen, ezért érdemes elkezdni foglalkozni vele, érteni a működését és etikus használatát.

Az AI lehetséges felhasználási módjai 60 év felett

Kép forrása:
Midjourney

Az AI segíthet az információszerzésben, tájékozódásban 1.

Kérdések megválaszolása:

A csetbot olyan, mint egy türelmes, magyarul is értő segítő. Megválaszol kérdéseket, elmondja az aktuális időjárást, levelek megírásában is segíthet.

De figyelni kell, mert tévedhet, és olykor butaságokat mond!

Diktálás funkció:

Nem kell gépelni, csak beszélni, az AI leírja. Üzeneteket vagy e-maileket gépelés helyett egyszerűen belemondhatunk a telefonba.

Fordító programok:

Segítenek megérteni a külföldön élő rokonok leveleit vagy üzeneteit.

Szövegek esetében a csetbot alkalmas például...

Arra, hogy segítsen megfogalmazni egy hivatalos levelet.

Például: kapunk egy e-mailt a mobiltelefon szolgáltatóunktól. Bemásoljuk a csetbotnak az e-mailt, és utasítjuk:

“Fogalmazd meg egy udvarias formális levelet, amiben az a fő mondanivaló, hogy nem tartok igényt az új szolgáltatásra.”

Arra, hogy bonyolultnak tűnő szövegeket, dokumentumokat összefoglaljon, leegyszerűsítsen.

Például: érzékeny, személyes adatok nélkül feltöltött adás-vételi szerződések egyszerűsítése. Hosszabb tudományos szövegek összefoglalása, lefordítása.

Diktálás alapján megfogalmazott szövegek alkotása.

Például: diktálás módban felmondott szabad szöveg alapján utasítjuk a csetbotot:

“Fogalmazd ez alapján egy koherens, formális szöveget!” (Majd ellenőrizzük az eredményt.)

Az AI segíthet az információszerzésben, tájékozódásban 2.

Kamerás fordítás:

A telefon kameráját egy idegen nyelvű étlapra vagy termékcímkére irányítva az AI lefordítja a szöveget magyarra.

Közlekedési és útvonaltervező:

Tájékoztat a forgalomról, megtervezi a gyalogos vagy tömegközlekedési útvonalat.

Képek alapján felismer dolgokat:

Növényeket, épületeket, tárgyakat.

Régi fotókat feljavít:

Emlékeinket élőbbé teheti.

Csetbotok

Képek, fotók esetében a csetbot alkalmas például...

Arra, hogy felismerjen dolgokat képek alapján.

Példa: Van egy régi fényképünk egy ismeretlen épületről. Feltöltjük a csetbot képfelismerő funkcióján keresztül. A mesterséges intelligencia megmondja: „Ez a képen a párizsi Notre-Dame katedrális látható.”

Másik példa: Lefényképezünk egy növényt, és megkérdezzük: „Mi ez?” A program felismeri: „Ez egy leander.”

Képszerkesztésre

Példa: Képes megváltoztatni a képeket – akár egy régi fotót is.

- Eltávolít egy személyt a képről („Vedd ki a háttérből ezt az embert.”)
- Színeket módosít („Tedd fekete-fehérré.”)
- Ráncokat simít ki, régi fotókat javít ki.
- Háttér cseréje („Tedd a nagymamát a tengerpartra ezen a képen!”)

Csetbotok

Példa képgenerálásra

Utasítás 1.: "Készíts egy nagyon élethű, fotorealisztikus képet: család, vacsora közben, nagymama, nagypapa, apa, anya és két kisgyerek és egy kistestű kutya."

Utasítás 2.: "Ugyanezen a képen távolítsd el a kutyát és a gyertyákat az asztalról, a függöny pedig legyen piros"

NE FELEDJÜK!
Az interneten
rengeteg ilyen
mesterséges
kép, fotó, videó
található!

Az AI segíthet az egészségmegőrzésben

Gyógyszer- emlékeztető applikációk:

Jeleznek, mikor kell bevenni a tablettát.

Okosórák és karkötők:

Mérik a pulzust, a lépésszámot, és akár elesést is érzékelhetnek, ami után automatikusan segítséget hívnak.

Tünetellenőrző oldalak:

Segítenek tájékozódni (de fontos: sosem helyettesítik az orvosi diagnózist!).

Az AI szórakoztathat, mindennapi apróságokban is segíthet

Recept- és főzősegédként használható:

Megírjuk vagy megmondjuk a csetbotnak, hogy milyen élelmiszer, milyen alapanyag van otthon, és összeállítja a receptet az elérhető hozzávalók alapján.

Könyvet, zenét ajánl:

Megtanulja, milyen zenét kedvelünk, és zenei programot állít össze, podcastokat ajánl. Új, ízlésünkhöz passzoló előadókat, könyveket fedezhetünk fel.

Kreatív szórakoztatás a családtagokkal:

Videóhívásokban vicces maszkokat rak a fejünkre.

A mesterséges intelligencia kihívásai – Hogyan kerüljük el a csapdákat?

Az AI kétélű fegyver, használható rossz dolgokra is 1.

Gyárthatnak vele megtévesztő szövegeket: álhíreket, hazugságokat.

Az AI-al olyan valóságghű szövegeket és cikkeket lehet írni, amik teljesen kitaláltak. Ezeket **álhíreknek** nevezzük.

Az **álhírek** gyorsan terjednek a közösségi médiában, mert érzelmeket keltenek (dühöt, félelmet, vágyakozást). Ezeknek a célja lehet a közvélemény befolyásolása vagy pénzszerzés (a kattintások után járó reklámbevételekből).

Képes képeket és videókat is manipulálni.

Rá lehet montírozni vele egy ismert ember arcát egy másik testre, el tudják így hitetni, hogy olyat mondott, amit soha. Például egy politikus szájába adnak olyan mondatokat, amiket sosem mondott, hogy lejárássák.

Az AI kétélű fegyver, használható rossz dolgokra is 2.

Csalások és átverések (AI által generált üzenetek, hangok, képek)

Valaki az AI segítségével úgy ír levelet, mintha egy rokon lenne („Nagymama, bajban vagyok, utalj gyorsan pénzt!”), vagy akár hamis hangüzenetet is küldhet. Például, egy hívásban az unoka hangján szól valaki – de nem ő az.

Csevegőrobotok – félrevezető tanácsok

Egy AI csetrobot úgy tűnik, mintha okosan válaszolna, de hibás tanácsot adhat egészségügyi vagy pénzügyi témában. Például azt írja, hogy „ne szedje tovább a vérnyomásgyógyszerét” – ez életveszélyes lehet.

Személyes adatokkal való visszaélés

Az AI rendszer képes lehet összegyűjteni a neten rólunk fellelhető adatokat, és ezek alapján célzott átveréseket indítani, ha tudja a születési dátumunkat, rokonaink nevét, érdeklődési körünket, egyéb szokásainkat.

Így védjük ki az átveréseket!

!! Csak biztonságos, ismert oldalakon osszunk meg adatokat!

!! Legyen bennünk egészséges kétkedés, ellenőrizzük: „Ki írta? Mi a forrás?”

!! Kétkedjünk az olyan hírekben, amelyek túl rémisztőek vagy túl jók, hogy igazak legyenek!

!! Kérjük meg a csetbotot, hogy mellékelje a megadott információ forrását, ahol ellenőrizhetjük, pontos volt-e a válasza, megbízható-e az általa használt forrás!

!! Az egészségünkkel kapcsolatos tanácsokkal mindig egyeztessük az orvossal!

!! Ne írjunk ki túl sok mindent a közösségi oldalainkra!

Olvasmányok:

- „Sosem késő!” – Tananyag az idősebb korosztály tudatos tájékozódásáról a digitális világban
- Médiatudatosság – Képzési anyag az álhírek, félrevezető tartalmak és a modern propaganda világából

Hasznos, ingyenesen letölthető alkalmazások

Ingyenes, hasznos AI alkalmazások 1.

Csetbotok

ChatGPT - <https://chatgpt.com/> vagy Claude - <https://claude.ai/> vagy Gemini <https://gemini.google.com/app>

- Mire jó? Kérdésekre válaszol, levelet fogalmaz, recepteket ajánl, olyan, mint egy személyes titkár.
- Példa: „Segíts megfogalmazni egy születésnap üdvözetet a fiamnak”

Tárgyak, növények, épületek felismerésére

Google Lens - <https://lens.google/>

- Mire jó? Fénykép alapján felismer tárgyakat, növényeket, szöveget másol
- Példa: Lefotóz egy virágot, és megmondja a nevét

Ingyenes, hasznos AI alkalmazások 2.

Fordító programok

Google Fordító (Translate) <https://translate.google.com/> DeepL.com <https://www.deepl.com/en/translator>

- Mire jó? Szövegek, beszéd és képek fordítása több nyelvre
- Példa: Külföldi használati utasítás fordítása a szövegről készített kép alapján. Bemásolt külföldi levél fordítása magyarra.

Gyógyszerellenőrző alkalmazások

Medisafe - <https://www.medisafe.com/download-medisafe-app/> vagy MyTherapy <https://www.mytherapyapp.com/>

- Mire jó? Emlékeztet arra, amikor be kell vennünk a gyógyszereinket.

Ingyenes, hasznos AI alkalmazások 3.

Képgenerátor oldalak

Microsoft képgenerátor <https://create.microsoft.com/hu-hu/features/ai-image-generator> vagy Canva https://www.canva.com/hu_hu/

- Mire jó? Képek alkotása szöveges utasítás alapján bármilyen stílusban és formátumban.
- Példa: Nyomtatható poszter, képek előadáshoz illusztrációnak, képeslap, nyomtatható színező az unokáknak.

Növényfelismerő alkalmazások

Google Lens - <https://lens.google/> vagy Plantnet <https://play.google.com/store/apps/details?id=org.plantnet&hl=hu>

- Mire jó? Segít azonosítani, meghatározni a növényeket egyszerűen azzal, hogy lefotózod őket a telefonoddal.
- Példa: “Hú, de érdekes ez a virág itt az erdőben, mi lehet ez?”